

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 17 (Sõjaministeeriumi majas). Awatud kella 8—15. Telefon 1-63 (Sõjawäe keskaamast).	Aastas . . . . . Mk. 300 Poolesaastas . . . . . " 150 Weerandaastas . . . . . " 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{1}{1}$ lehekülge . . . . . Mk 3600 $\frac{1}{2}$ " . . . . . " 1800 $\frac{1}{4}$ " . . . . . " 900 $\frac{1}{8}$ " . . . . . " 450 $\frac{1}{16}$ " . . . . . " 250

№ 27.

Laupäeval, 5. juulil 1924.

VI aastakäik.

SISU: K. Rotschild: Eesti rahvusliste rügementide formeerimine 1917 aastal. (Järg). — K. M.: Õpereis Marokkosse. — O. J.: Kultuur-selgitamistöö kaitseväes. — R. Tck: Noorsoo sõjaväeline ettevalmistus Prantsusmaal. — Wabadusristi kawalerid: kolonel Aleksander Seiman ja kolonel Peeter Kann. — M.: Nõukogude Wene punawäe juhtide koosseis. — Ametlikud teated. — Väljamaa sõjawäed. — Kroonika. — 1924 a. kaitseväe spordinädala üld-, waba- ja püssiharjutuste kawa.

*Prantsuse walitsuse poolt väljamaa sõjawäe attasheedele
korraldatud õppereis Marokkosse.*

Eine rohelse tamme all Atlasi mägedes, 2000 meetri kõrgusel.

Fezi raiooni ülema kindral de Chambrun'i asukoht.

Eesti rahvusliste rügementide formeerimine 1917 aastal.

(Järg.)

Tallinna büroo seletas esheloni esitajatele, et kindlusrügementide formeerimisest enam midagi välja ei tule, sest kõrgem wäeülemus pole sellega peri ja ka nõukogud töötawad selle wastu. Seepärast formeeritakse nüüd Eesti liinirügement. Kokku on tulnud juba üle 2000 sõduri. Rügementi formeerib kolonel Pinding. Ruumideks on formeerimise jaoks temale kindluse staabi poolt määratud endise Düüna rügemendi kasarmud. Nende ärajaotamine komandode, kompaniide ja pataljonide wahel on rügemendi sisemine asi, ja büroo ei leia wõimaliku olewat end sellesse segada. Esheloni esitajad wastasid, et nemad on Petrogradi sõjaringkonna staabi poolt määratud 1. kindlusrügemendi 1. pataljoniks ja mingisse muusse wäeossa ei lähe. Büroo esitajad katsusid selgeks teha, et see wõimata on, sest Eesti kindlusrügemente üldse ei formeerita. Ka ei wõi seljataguse ringkonna staap tegewäe rügementi wäeüksusi määrata. Kindralstaabi määruse järele tulewad kõik eshelonid kindluse staabi käsutusse saata ja see määrab nad rügementidesse. Esheloni esitajad ei suutnud siiski aru saada, et Petrogradi „kroonu“ ei wõi Tallinna „kroonule“ ette kirjutada, ja ähwardasid tagasi sõita, kui büroo kohe selleks samme ei astu, et eshelon 1. Eesti kindlusrügementi määrataks. Büroo poolt wastati, et wägisi kedagi ei sunnita Eesti rügementides teenima. Kui neil ei meeldi, sõitku tagasi. Nad katsugu oma õnne kindluse staabis, rääkigu sääal oma soowist. Tallinna bürool on aga wõimalus ainult Eesti liinirügementi eestlasi wastu wõtta. Selle pääle läksid esitajad ära.

Kasarmus peeti miitingut, kus selle üle waieldi, kas jääda wõi minna. Pääle pikema arutuse, kus büroo esitajad, formeeritawa rügemendi esitajad ja hra Pitka kõnelesid, tehti otsuseks siiski jääda. Iseäranis ägedalt astus üles üks Petrogradi Eesti keskkomitee liige, kes esheloniga kaasa oli sõitnud. Tema toonitas, et keskkomitee kogu aeg kinnitanud sõduritele, et formeeritakse kindlusrügemente, mitte aga liinirügemente. Seepärast ei wõi Petrogradi keskkomitee seega leppida, et Tallinna büroo wahepääl liinirügementide formeerimisele üle läinud. Temale näidati 17. ja 18. aprilli nõupidamiste protokollid,

millest näha oli, et ka Petrogradi keskkomitee esitajad liinirügementide formeerimisega leppinud. Siiski jäi Petrogradi Eesti sõjawäe keskkomitee liige oma arwamise juure.

Weel suuremat raskust sünnitas ohwitseride paigutus Petrogradist tulnud eshelonis. Kindluse staabi ülema käsul kinnipeetud ohwitserid olid peaaegu kõik tege wast wäest. Enamasti olid nad juba mitu aastat sõjawäljal olnud ja ka aukraadides wanemad. Petrogradist esheloniga kaasa tulnud ohwitserid olid noored lipnikud, kes kuu ehk paari eest lipniku kooli lõpetanud. Loomulikult ei wõinud rügemendi ülem noori ohwitsere kompaniide ülemateks jätta ja oli sunnitud wanemaid nende asemele paigutama. Petrogradist kaasa sõitnud ohwitserid hakkasid protesteerima, toonitades, et nemad on keskkomitee poolt määratud ja Tallinnas pole niisugust kõrget wõime, kes kompaniid nende käest wõiks wõtta. Oma seisukoha kindlustuseks olid nad kompaniides kihutustööd teinud, ja meeskonnad ühinesid ohwitseride nõudmistega. Pikema seletuse järele andsid kolm kompaniid järele, ja sinna määrati kompaniide ülemateks wanemad ohwitserid. Üks kompanii jäi oma arwamise juure, ja Tallinna büroo ühes rügemendi ülemaga otsustasid, et mitte suuremaid konflikte välja kutsuda, kompanii esialgu nii jätta, kuidas tema Petrogradist tulnud. Mõne aja pärast, kui kompanii ära nägi, et teistes kompaniides, kus wanemad ülemad olid, elu palju paremini korraldatud ja et noor kompanii ülem oma ülesandega walmis ei saa, hakkas meeskond ise enesele uut ülemat nõudma. Määrati uus ülem wanematest ohwitseridest, kuna noor lipnik wihastas ja Petrogradi sõitis.

Nagu eelpool öeldud, oli 118. diwiisi rügementides palju eestlasi. Ka need pöörasid T. E. S. büroo poole palwega, et neid formeeritawasse Eesti rügementi üle wiidaks.

Alguses, kui Eesti rügementide asutamise küsimus päewakorrale kerkis, oli ainult Eestimaa kaitseküsimus mõõduandew. Nüüd aga, kus Wene showinism wähemusrahwaste õiglastele püüetele hakkas wastu töötama, tuli kaitseküsimusele weel rahwuspoliitiline külg juure. Tallin-

nas, mis oli Eesti rahwa päätsentrum, ni-
metas tööliste ja soldatite saadikute nõu-
kogu ennast õigeks rahwaesituseks. Selles
„rahwaesituse“ olid küll Wene sõjawäe
osad ja kindluse töölistes esitatud, mitte
aga kohalik rahwas, nagu eespool nägime.
Kui nõukogus algas Eesti rügementide
wastane meeoleolu maad wõtma, siis pidi
Tallinna Eesti sõjawäelaste büroo seda ar-
wesse wõtma ja edaspidise töö juures
silmas pidama.

Arutades 118. diwiisi eestlaste palwet,
et neid Eesti rügementidesse üle toodaks,
tuli Tallinna Eesti sõjawäeline büroo otsu-
sele, et Eesti rügementide täiendamise
juures tuleb nii toimetada, et wõimalikult
rohkem eestlastest sõjawäelasi kodumaale
pääseks. Seega oleks teataw wastukaal
loodud wenelastest sõjawäelastele, kes ko-
halikku rahwast terroriseerisid. Seepärast
otsustati neid eestlasi, kes Wene rügemen-
tides teeniwad, aga kodumaa pinnal asu-
wad, mitte Eesti wäeosade komplekteeri-
miseks kasutada. Neile soowitati oma
wäeosades Eesti ühinguid luua. Seega
wõisid eestlased wenelaste pääle mõjuda
ja neid rõõwimistest ja rüüstamistest eemal
hoida. Otsustati kindluse staabi kaudu
muretseda wõimalus, et eestlased Wene
wäeosades takistamatult wõiksid oma ühin-
guid luua. Et Tallinnas mitmetes wähe-
mates wäeosades eestlasi oli, kel puudus
wõimalus wäikse arwu tõttu oma wäe-
osas Eesti sõjawäelaste seltse asutada, siis
otsustati kõigi Tallinna wäeosade eestlaste
jaoks ühine Eesti sõjawäelaste selt asu-
tada. Mõte teostati mõne aja pärast ja
selt nimetas enese „Tallinna Eesti sõja-
wäelaste koduks“. Seltsis korraldati loen-
guid, muusika ja tantsu õhtuid. Säl oli
ka raamatukogu ja lugemistuba.

T. E. S. büroo liikmed tunnistasid ot-
suse ka oma kohta makswaks ja jäid oma
wäeosadesse edasi teenima. Et büroo
liikmed oma senistele kohtadele edasi jäid,
siis oli neil kaunis raske tööd teha. Ena-
masti kõik nad olid oma wäeosades was-
tutusrikastel kohtadel ja ei wõinud oma
kohuste täitmisest saada wabastatud, nagu
Petrogradi Eesti sõjawäelaste keskkomitee
liikmed.

Aprilli lõpul jõudis Tallinna kolonel
Tõnisson, et oma uuele ametikohale,
Eesti rügemendi ülemaks, asuda.

Samal ajal sai T. E. S. büroo laewas-
tiku juhataja staabist kutse saata oma
esitaja Helsingisse Eesti rügemendi asjus
mõne küsimuse selgitamiseks. T. E. S.

büroo teatas sellest Petrogradi Eesti sõja-
wäelaste keskkomiteele ja palus ka omalt
poolt esitajat saata. Nagu öeldud, olid
T. E. S. büroo liikmed oma wäeosas ame-
titega seotud ega saanud Tallinnast ära
sõita. Teiselt poolt oli aga waja, et kolonel
Tõnisson ennast esitleks laewastiku
juhatajale ja staabile kui Eesti rügemendi
ülema kandidaat. Seepärast tehti kolonel
Tõnissonile ülesandeks Helsingisse sõita ja
säl ka Tallinna Eesti sõjawäelaste bürood
esitada.

Kui kindralstaabi kolonel Krusenstiern
Tallinna nõupidamise otsuse laewastiku
juhatajale esitas, siis arwanud wiimane, et
wähemat üksust kui diwiisi ei ole mõtet
asutada, sest et wäiksem üksus ei ole
operatiivselt, administratiivselt ega ka
majandusliselt küllalt iseseisew, et eduga
töötada. Seepärast soowitanud tema ka
kohe diwiisi asutamise luba nõutada.
Nüüd kutsus kolonel Krusenstiern T. E. S.
esitajad Helsingisse, et uuel nõupidamisel
uue kawaga seotud küsimusi selgitada.
Üheks pääküsimuseks oli ka diwiisi ülema
küsimus. Petrogradi keskkomitee poolt
sõitsid Helsingi leitnant Käärrik, noorem-
leitnant Tõruke ja Peeter Schneider.

Nõupidamise kohta kirjutab hra Th.
Käärrik oma mälestustes järgmist:

„Enne staabi minemist pidasime ühise
koosoleku. Tingimistes, mis Krusenstiern'i
poolt meile teada olid antud, oli üks, mille
wastu keskkomitee kategooriliselt waidles:
diwiisi ülema määrab Baltimere laewastiku
ülem. Tallinna büroo esitaja kolonel
Tõnisson arwas ka sellega wõiwat leppida,
kui meie kõik teised ülemad ise määrata
wõiksime. Et keskkomitee wolinikud ai-
nult sel platwormil, et diwiisi ülema määrab
keskkomitee, läbirääkimisi pidada wõisid,
siis lepi kokku, kusjuures kolonel Tõnis-
son erapooletuks päältkuulajaks jääb. . .
Staabis leppisime Krusenstiern'iga wähe-
mates asjades kiirelt kokku, kuna, nagu
arwata wõis, diwiisi ülema küsimus kõwaks
pähkliks sai. Krusenstiern põhjendas oma
nõudmisi: 1) Baltimere laewastiku ülem
ei kinnitaks üldse määrusi Eesti sõjawäe-
gede organiseerimise asjus, kui riisugune
nõudmine sees; 2) diwiisi ülem olewat
üks kõrgematest wõimudest, kelle määra-
mist ja kõlbulikkust kõrgemad sõjawäe-
wõimud otsustawad; komiteel, kelle liik-
mete seas kindralstaabi ohwitsere ei ole,
on see wõimata; 3) waewalt leiduwat tema
teada eestlaste seas ohwitsere, kes diwiisi
ülema koha jaoks ette walmistatud. Was-

tasin: 1) Praegune aeg on juba niisugune, et ülemaal peab olema soldatite usaldus, — wõõras wõib waewalt diwiisil korda pidada. 2) Diwiisi ülema walimisel loodame abi Wene kindralstaabilt, kes meile otsuste andmises wäga wastutulelik. Kui meie kohast Eesti ohwitseri ei leia, oleme walmis ka teistest rahwustest määrama. 3) Kui Krusenstiern meie nõudmised Baltimere laewastiku ülemale sel kujul ette paneks, et Eesti rügementid walitseb hää kord, ja et niisugune kord ka edaspidi komitee kinnitust mööda walitsema saab, siis ehk ka kinnitatakse. Pikkade waieluste järele leppisime ometi kokku“.

Põhja wäerinna ülema kindral Russki kategooriliselt eitaw seisukoht rahwusliste kindlusrügementide küsimuses andis Tallinna tööliste ja soldatite nõukogule ja enamlastele tugewat aluspinda rügementide wastaseks kihutustöök. See kihutustöö kaswas. Iseäranis ägedalt kirjutas rügementide wastu Anwelt „Kiires“. Ta kirjutas, nagu oleksid Eesti rügemendi sõdurid kõik jooksikud tegewast wäest, kes seljataha pugunud ja siit enam ei taha oma teenistuskohadele tagasi sõita. Nad olla wäerinnalt ära jooksnud, seega wäerinna paljastanud ning Saksa wägede päälungimise wõimalikuks teinud. Eesti sõdurid olla seega rewolutsiooni wabadused kaalu päälle pannud. Anwelt nõudis kärevalt rewolutsiooni äraandjate ja sõjawäejooksikute tagasisaatmist. Ühel awalikul koosolekul pandi Anweltile küsimus ette, miks tema ise ei lähe paljastatud wäerinda kaitsma, mida tema poolt wäejooksikuteks nimetatud sõdurid kolm aastat kaitsnud. Alguses ei teadnud ta midagi wastata. Siis ütles, et kui kõik wäerinnale lähöksid, siis ei jääks kedagi koha päälle rewolutsiooni tegema. Seda enamlaste prowokatsiooni on kahjuks ka meie seltskonnas kui puhast tõtt wastu wõetud. Nõnda kirjutas weel 1920 aasta nowembris „Waba Maa“ Nr. 257 ja 259 dr. med. L., et esimene Eesti rügement 1917 aastal nii ohwitseridest kui sõduritest wäejooksikuist olla asutatud. Enamlased nimetasid neid sõdureid, keda, nagu eespool öeldud, kindluse staabi ülema korraldusel kinni peeti, wäejooksikuteks. Nende arw oli umbes 200—300 meest.

Kui Wene ajutine walitsus keeldus Eesti kindlusrügementide formeerimist kinnitamast, siis nägi Tallinna tööliste ja soldatite saadikute nõukogu selles ajutise walitsuse wõimetust ja oma enda seisukoha

kindlamaks muutumist. Ajutine walitsus kaotas warsti täielikult oma autoriteedi ja nõukogu ei pannud enam tema määruste päälle kõige wähematki rõhku. Kindluse staabi ülem kolonel Kostandi pani teraselt wõimude wahekorra muutumist tähele. Kui kawal poliitik, katsus tema nõukoguga jälle hääd wahekorda luua. Kolonel Kostandil oli päälle Eesti kindlusrügementide küsimuse weel mitmes teises asjas nõukoguga sekeldusi olnud. Wahekord kujunes nii terawaks, et nõukogu staabi ülema lahkumist hakkas nõudma. Kui kolonel Kostandi nägi, et ajutine walitsus kindlusrügementide küsimuses enese ära mängis ja nõukogu iseteadwus ja kohaline wõim kaswas, katsus ta nõukogu usaldust uuesti wõita Eesti rügementide formeerimise küsimus oli kindluse walitsuse wõimupiirist täiesti eemaldud ja kuulus nüüd otsekohe laewastiku juhataja staabi alla. Seepärast jäi kolonel Kostandi Eesti rügementide saatuse wastu ükskõikseks ja katsus kõigepäält oma isiklikke huwisid kindlustada.

Kui tööliste ja soldatite saadikute nõukogus pind küllalt kuumaks oli kõetud, wõeti sääl Eesti rügementide küsimus arutusele. Nõukogu tegi otsuse, millest näha wõib, kui wähe ajutisel walitsusel weel autoriteeti järele oli jäänud.

Nõukogu otsus 29. aprillist on Eesti rügementide kohta järgmine:

1) „Silmas pidades, et armee lahutamine rahwuslisteks wäeosadeks kutsub paratamatult, ja on osalt juba wälja kutsunud lõhe mitmesugustest rahwustest seltsimeeste-sõdurite wahel, siis on Eesti pataljonide komplekteerimine tagaselja Eesti sõdurite eesõigustamine.

2) Eesti pataljonide formeerimist tuleb waadelda kui burshuaasia kontrrewolutsiooni katset, mille eesotsas seisab ajutine walitsus, et rewolutsioonilisse armeesse lõhet tekitada. Seepärast leiab Tallinna tööliste ja soldatite saadikute nõukogu tingimata tarwilikuks Eestimaa kubermangu piiridesse ja lähemale wäerinnale kindluse staabi äranägemise järele Eesti rügement wiibimata laiali saata.

Enne otsustamist, mis teha umbes 4000 Eesti sõduriga, kes kohale kokku tulnud, arutati küsimust põhimõttelikult, kas on soowitawad Eesti pataljonid. Nõukogu otsustas suure hääaltenamusega kolme wastuseismisel ja nelja erapooletuks jäämisel rahwusliste wäeosade asutamise mittesooowitawaks tunnistada.“

Selle otsuse andis Tallinna täidesaatev komitee kindluse staabile edasi kiires korras läbiwiimiseks. Kolonel Kostandi töötas kawa välja, mille järele kõik Tallinna koondud Eesti sõjamehed pidid 107. ja 118. diwiisi ja piiriwalwe ratsarügemendi wahel ära jaotatama.

Nõukogu rõõmustas oma otsuse üle ja arwas ühe hoobiga tondist lahti saanud olevat. Kuid ta eksis rängasti. Eesti sõjamehed polnud seks kaugelt Wenemaa lagendikult koju tulnud, et siin wenelaste mängukanniks saada. Tallinna Eesti sõjawäelaste büroo pidas 2. mail formeeritawa Eesti rügemendi komiteega ühise koosoleku, kus tekkinud seisukorda arutati. Ühisel koosolekul tuldi otsusele, et on waja lendlehed trükkida ja laiali pilduda, mis Eesti rügementide formeerimise lugu selgitaksid ning nõukogude wale ümber lükkaksid. Lendlehe sisu arutati 3. mail ühisel koosolekul ja sellele kirjutasid alla Tallinna Eesti sõjawäe büroo liikmed ja formeeritawa Eesti rügemendi komitee, kokku 33 allkirja. Järgmisel päewal, 4. mail, jagati lendlehti uulitsatel välja ja loobiti neid selleks palgatud automobiililt laiali.

Lendlehe päälkirjaks oli „Eesti polkude asjus“ ja leht ise oli kahes—Eesti- ja Wene keeles trükitud. Nagu warem öeldud, oli eestlastel juba ilmasõja algul soow oma rügemente asutada, kuid selle lükkas Wene walitsus tagasi. Pärastpoole tegi Wene walitsus seks ise ettepaneku, kuid eestlased ei wõtnud seda nüüd wastu, sest Läti pataljonide saatuse ei tootanud rahwuslikudele rügementidele midagi hääd. Rewolutsiooni algul, kui Wenemaa rahwused enda organiseerimisele asusid, tärkas ka Eesti rügementide küsimus uuesti päewakorraks, sest waenlane ähwardas kodumaad. . . Langede Saksa dessandi raske hoobi all meie rand, siis on Wenemaa tõsises hädaohus, sest siitkaudu awaneb tee Petrogradi, seega ühes on „kõikumaks kõik rewolutsiooni kaudu wõidetud wabadused“. See wõimalus kerkis kohutawa ähwardusena iga Eesti sõjamehe silma ette ja peaaegu ühel ajal tekkis Eesti wäeosade kodumaale koondamise mõte Petrogradis, Tallinnas, Soomes, Moskwas, Tartus j. m. . .

Rahwusrügementide wadjadust põhjendatakse juba tuttawate motiividega.

(Järgneb). K. Rotschild.

Õpereis Marokkosse.

Lugedes Marokko waldamise pääjoontes lõpetatuks, organiseeris Prantsuse sõjaministerium mai kuul välisriikide sõjawäe attasheedele õpereisi Põhja-Afrikasse, et näidata, kuidas sääl sõjalised operatsioonid arenenud, missugustes oludes Prantsuse wägedel sääl on tulnud tegutseda ja missuguses sihis Prantsuse protektoraadi wõim allaheidetute maal oma kultuuritööd teeb.

Reisist wõtsid osa 16 riigi esitajad. Nende saatjaks olid Prantsuse sõjawägede päästaabi II (teadete) osakonna ülem kolonel Fournier ja sama osakonna välismissioonide jaoskonna ülem kapten de Voillemont. Marokko tundjana juhatas õpereisi marshal Lyautey staabiülem kolonel Hoesch, kellel mõned teised ohwitserid abiks olid.

Reisi kestwusel anti igal pool nii sõjaliste sündmuste, kui ka maa ja rahwa kohta ülewäatlikke seletusi ja peeti rida huwitawaid ettekandeid.

Geograafilised andmed.

Marokko (Araabia keeles Moghrel, mis loodet tähendab) asub Põhja-Afrika loodepooles osas. Põhjas on tal piiriks Wahe-meri ja Gibraltari merekitsus, läänes — Atlandi okean, lõunas ja kagus — Sahara kõrb ning kirdes Alshiiir. Kogu tema maa-ala ulatus on umbkaudu 800.000 ruutkilomeetrit, millest umbes 80.000 r. klm., nii nimetud Rif, Hispaania mõjupiirkonda kuulub.

Wahemere kaldal tõuseb järsult Rifi mägestik, mis lõunapoole pikkamööda alaneb.

Kirdest edelasse lõikab Marokkost läbi Suur-Atlasi mägestik ja selle kaks kõrwalhelikku — Keskmise ja Anti-Atlas. Suur-Atlasi kõrgemad punktid ulatavad üle 4000 m. ja on kaetud igawese lumega. Keskmise Atlasi mäed Meknes'ist ja Fezist lõuna poole on rikkad seedri ja tamme metsade poolest.

Rifi ja Atlasi mägede wahel puutuwad kokku Sebou ja Moulouya jõgede basseinid, luues ainsa kitsa läbipääsu tee, n. n. Taza awause (trouée de Taza), Ida-Marokkost Lääne-Marokkosse.

Marokko tähtsamad ja wiljarikkamat osa löikab läbi terve rida jõgesid, mis kõik oma alguse Atlasi mägedest saawad ja oma weed Atlanti okeani wiivad.

Marokko läänepoolses osas on okeani läheduse tõttu pehme merekliima. Kõige külmematel kuudel on sääl keskmine soojus $+10^{\circ}$ (Casablancas) kuni $+16^{\circ}$ (Agadiiris) ja kõige kuumematel $+20$ kuni 26° . Mida kaugemale sisemaale, seda suurem on talwise ja suwise temperatuuri wahe.

Külwiaeg algab sügisel pääle esimesi wihmu. Külwatakse pääasjalikult otri, kaeru, rukkid ja linu. Kogu külwipind ulatas 1921 a. 2.182.675 hektarini. Pärismaalaste põlluharimise wiis on täiesti primitiivne. Löigatakse ära ainult pool kört, kuna teine pool wäetiseks põllule jäetakse.

Prantsuse wõimud on oma üheks ülesandeks teinud pärismaalastele ajakohast põlluharimise wiisi kätte õpetada.

Põlluharimise kõrwal on marokkolaste pääsissetuleku allikaks karjakaswatus.

Prantsuse protektoraat.

Nimeliselt on Marokko iseseisew sultaniiriik, kuid tegelikult ei erine ta palju naabruses olewaist Prantsuse asumaadest. Prantsuse protektoraadi wõimu kõrwal on sultani wõim õige wäike.

Prantsuse asewalitsejaks (commissaire résident général) ja okkupatsiooni wägede ülemjuhatajaks on marshal Lyautey, kelle pääasukohaks nagu sultaniilgi Rabat. Marshali otsekohesteks abilisteks on sõjawäelistes asjus üks kindral-adjutant (täidab marshali äraolekul tema aset) ja tsiwiil asjus n. n. kodanline kommissar (délégué civil). Sõjawäe juhtimise aparaadiks on staap, tsiwiil asjade korraldamiseks pro-

tektoraadi pääsekretariaat. Staap koosneb mitmesugustest büroodest wõi osakondadest, nagu: organisatsiooni, operatiiv ja õppe, toitlustamise, transpordi ja mobilisatsiooni osakonnad. Wiimase osakonna ülesandeks on ettevalmistustööde tegemine sõja korral suuremate wäeüksuste Euroopasse saatmiseks. Teadete kogumise osakonda staabil pole. Selle ülesandeid täidab eraldi orgaan, nimelt teadete kogumise ja propaganda-teenistuse

juhatus. (Direction du Service des Renseignements). Tema tegewuspiirkonda kuulub pärismaalastest abijõudude korraldamine ja juhtimine ning kõigi küsimuste käsitlemine, mis puutuwad poliitikasse pärismaalaste suhtes. Veel kuuluvad staapi suurtükiwäe, inseneriwäe, intendantuuri ja terwishoiu teenistuste juhatused.

Pääle staabi on marshali juures eriline sõjawäeline kabinet.

Protektoraadi pääsekretariaat koosneb mitmesugustest pääwalitsustest, mis wastawad ministriumitele.

Marokko sõjalised jõud.

Marokkos on praegu umbes 55.000 meest

reguläärwäge ja ligi 10 tuhat meest kõrwalisi abijõude.

Reguläärsõjawägi koosneb: 43 jälgwäe pataljonist, 16 ratsaeskadronist, 2 ratsawäe auto-kuulipildujate eskadronist, 22 suurtükiwäe patareist, 1 lennuwäe rügemendist.

Suurem osa üksusi koosnewad pärismaalastest. Puht Prantsuse wäeosasid on koguni wähe, nimelt 3 Afrika ja 4 Zuaawide pataljoni. Afrika pataljonid on spetsiaal wäeosa, mida mujal ei tarwitata. Zuaawide pataljonides walmistatakse prantslasi ette eriteenistusteks ja teenistuseks pärismaalaste wäeosades. Otsekohest lahingutähtsust nendel ei ole. Tähtsat osa Marokko operatsioonides etendawad wäljamaalastest koosnewate leegionide pataljonid. Neid on 9. Ülejäänud 27 on Marokko, Alshiiri, Tunisi ja Senegali pärismaalaste pataljonid.

Zaiaani pashaga wäljaõmmeldud sadulus. Sadula massiivsed jalused on kullast.

Marokko reguläärwäe hulka loetakse ka sultani isiklikku kaitsewäge, musta kaardiwäge, mis üksnes neegritest koosneb (ainult ohwitserid on prantslased). Selles mustas kaardiwäes on üks kompani jalgwäge, üks eskadron ratsawäge ja üks rühm suurtükiwäge.

Erilise tähtsusega on Marokko lennuwägi. Lennuwäe rügemendis on 10 eskadrilli, igasühes 6 lahingu ja 2 punase risti lennukit. 7 eskadrilli on maad mööda laiali ja alluwad operatiivselt wastawate raioonide wäeülematele, 3 eskadrilli asuwad Rabatis. Lennukite pääülesandeks on: 1) lahingutest osawõtmine, 2) luure, 3) karistuslennud, 4) õhuüleswõtted topograafilisteks otstarweteks.

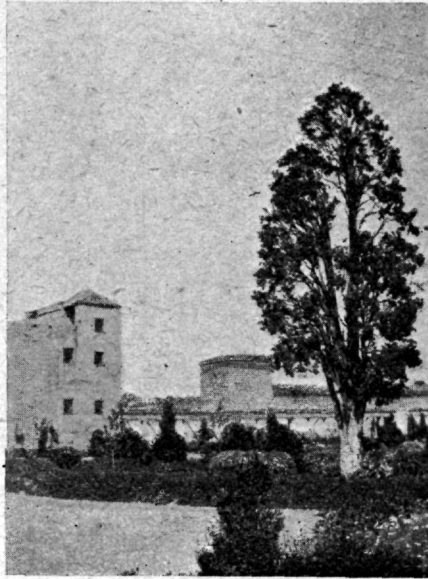
On juhtumisi olnud, kus lennukid lahingu ajal oma kuulipilduja tullega Prantsuse jalgwäge kriitilisest seisukorrast päästnud. Lennukite liginemist kuulates jooksewad pärismaalased kabuhirmus laiali, jättes maha kõik oma loomad ja kaubad. Segadust ära kasutades, rööwiwat saagihimulised sageli kõik mahajäetud warandused. Mõned olla isegi, et oma aramaid suguwendi turult põgenema ajada, wäga osawasti mootori wuriinat järel aimama õppinud.

Sanitäär-lennukid tarwitatakse haawatute rutuliseks ewakueerimiseks, mis eriti tähtis neile haawatuile, kes tõsisemat operatsiooni wajawad. Igal lennukil on haawatute jaoks kaks kohta lamamiseks ja üks istumiseks, samuti ka üks istekoht haawatuid saatwale sanitarile. Läänud aastal olla lennukitega ewakueeritud 860 haawatut. Ühe päewa jooksul toodud lahinguwäljalt 57 haawatut.

Pärismaalastest koosnewad abijõud on: 27 Marokko goum'i, maghzenid, mehallad ja partisaanid.

Goum'id ei erine palju reguläärsõjawäest. Nad said oma alguse siis kui

kindral d'Amade'ile Casablancast edasitungimiseks abijõude tarwis oli. Et Alge-sirasi lepingu põhjal prantslased Marokko pärismaalastest reguläär-wäeosasid formeerida ei tohtinud, siis lõi kindral d'Amade nendest „kohaliku tähtsusega politsei-wäeosad“ — goumid, mis aga tõepoolest reguläär-sõjawäe osa etendasid. Goum'idel on umbes $\frac{3}{4}$ jalamehi ja $\frac{1}{4}$ ratsanikke. Juhatajateks on teadete kogumise ja propaganda teenistuse ohwitserid, prantslased allohwitserid ja osalt ka pärismaalastest allohwitserid.

Pärismaalaste sõjakooli õu Meknesis.

Maghzenid on juba politsei wäeosad, mille koosseis igalpool kohalikkude nõuete kohaselt kokku seatud. Nende ülesandeks on politsei, eskordi, patrulli ja side teenistus teatava posti juures. Nad on kohaliku teadete kogumise ja propaganda teenistuse ohwitseride käsutada ja alluwad sideteenistuse suhtes ainult grupi ülemale pärismaalsele. Maghzenide osades Prantsuse ohwitseri ega allohwitsere pole.

Mehallad on pärandus wanast Marokko sõjawäest. Need on jalameestest ja ratsanikkudest koosnewad jõud, mida Lõuna-Marokko suurkaidid tarwiduse järele kokku kutsuwad Prantsuse teadete kogumise ja propaganda teenistuse ohwitseride ülesandel ja nende järelwalwe all.

Partisaanid on allaheidetud pärismaalastest wabatahtlikud, keda teatud sõjalise operatsiooni läbiwiimiseks wõrdlemisi lühikeseks ajaks kokku kutsutakse. Püssid ja padrunid saawad nad prantslastelt. Operatsioonide ajal on partisaanide juhatajateks Prantsuse propaganda teenistuse ohwitserid. Partisaanidele maksetakse iga teenistuses olemise päewa eest wastawat tasu. (Järgneb). K. M.

Wabadusristi Kawalerid.

Kolonel Aleksander Seiman,
Wabaduse Risti I liigi 2. järgu ja II liigi 3. järgu
kawaler.

Kolonel Peeter Kann,
Wabaduse Risti I liigi 2. järgu kawaler.

Aleksander Seiman sündis 11. jaan. 1886. Pärit Pärnu maakonnast, Tõstama wallast. Üldise hariduse sai Pärnu linnakoolis, sõjawäelise — Wilno sõjakoolis, mille 1907 a. lõpetas. Pärast sõjakooli lõpetamist määrati teenistusse Taga-Kaspia oblastisse 6. Geok-Tepinski tagawara pataljoni. 1911 a. novembris ülendati leitnandiks. 1914 a. augustis saadeti rügemendiga sõjaväljale, kus sama aasta detsembris haawata sai. 1916 a. jaanuaris ülendati alam-kapteniks, 1917 a. jaanuaris eriliste sõjaliste teenete eest kapteniks, 1917 a. septembris — kolonel-leitnandiks.

1917 a. detsembris astus kolonel Seiman Eesti wäkke ja määrati 1. Eesti rügemendi ülema abiks. 1918 a. märtsis ülendati kolonel-leitnant Seiman koloneliks. 1918 a. aprillis tuli tal Eesti rahwuslikkude wägede demobilisatsiooni puhul sõjawäe teenistusest lahkuda. Pärast Saksa okkupatsiooni lõppu, kui Wenega sõda algas, määrati kolonel Seiman 1918 a. novembris 4. rügemendi ülemaks. 1919 a. detsembris määrati ta ülemjuhataja juure staabi-ohwitseriks. 1920 a. märtsis nimetati korralduswalitsuse ülemaks. 15. märtsist 1924 a. I diwiisi ülema abi. 1. juulist s. a. Ranna-, Öhu- ja Sisekaitse ülema abiks määratud.

Pääle Wabaduse Risti I liigi 2. järgu ja II liigi 3. järgu on kolonel Seimanil veel Püha Wladimiri ordu 4. järgu ja Püha Anna 4. järgu aumärk.

Peeter Kann sündis 28. detsembril 1882 Muhemaal. 1904 a. kewadel lõpetas Kuresaare gümnaasiumi ja astus Peterburi ülikooli õigusteaduskonda, mille 1911 a. kewadel lõpetas. 1913 a. sügisel lõpetas sõjawäe teenistuse tagawarawäe lipnikuna. 24. juulil 1914 a. määrati mobilisatsiooni puhul 191. Largo-Kagulski rügemendi ja saadeti wäerinnale. 2. detsembril annetati talle ohwitseri Georgi rist ja ta ülendati alam-leitnandiks. 11. märtsil 1915 sai haawata.

8. juunil 1917 tuli 1. Eesti rügemendi, kus ta 1. pataljoni ülemaks määrati. 2. novembril 1917 nimetati ta Tallinna Eesti rügemendi ülema abiks, 27. nov. — 3. Eesti rügemendi ajutiseks ülemaks ja 13. märtsil 1918 3. Eesti rügemendi ülemaks, missugusel kohal kuni rügemendi likwideerimiseni 1918 a. aprillis teenis.

10. novembril määrati ta Tallinna ja Harjuma kaitseliidu ülemaks ja Tallinna komandandiks. 7. detsembril 1918 a. nimetas Ajutine Walitsus ta sõjawäe prokurööriks. 28. jaan. 1919 a. nimetati ta 2. diwiisi brigaadi ülemaks. 5. aprillil — 3. diwiisi ülema abiks. 8. detsembril 1919 kuulutati ta uuesti sõjawäe prokurööriks. 1. detsembril 1919 ülendati koloneliks. 11. detsembril 1920 walis Asutaw Kogu ta Riigikohtu liikmeks. 1924 a. 1. jaanuarist Riigikohtu kriminaal-osa-konna juhataja.

Pääle Wabaduse Risti I liigi 2. järgu on kolonel Kannil veel Püha Georgi 4. järgu, Püha Anna 2., 3. ja 4. ja Püha Stanislause 2. ja 3. j. aumärgid.

Kultuur-selgitamistöö kaitsewäes.

Kaasaja lahingu wõitmiseks pole weel sellest küllalt, et sõjawägi tehniliselt hästi on välja õpetatud, et ta küllaldaselt ja hääde relwadega warustatud, et tal hää juhtimine. Pole ka weel küllalt, et sõdur kõlbliselt, waimliselt ja kehaliselt hästi arenenud, waid kogu sõjawägi peab weenedunud olema tötundest, et kõik, kes wägiwallaga ta kodukoldesse tungiwad, teewad nii selgelt tuntawat ülekohut, et sõjalale asumine iga sõduri-kodaniku südame asjaks saab.

Seda selgeks teha on kultuur-selgitamistöö ülesanne.

Päewakorrale kerkis kultuur-selgitamistöö wajadus ilmasõja ajal. Wõitlewate riikide rahwaklassid polnud kaugeltki kõik üksteisega waenu jalal, waid mõned neist aitasid oma poliitiliste waadete tõttu waenlasele isegi kaasa. Sellest kujunes siis kultuur-selgitamistööle tegewuspõld, mille tähtsust välisriikides — meie ligematest naabritest Poolas ja Nõukogude Wenemaal — eriti hinnatakse.

Kultuur-selgitamistöö algas Poola sõjawäes juba 1918 a. — s. o. warsti pääle iseseiswuse wäljakuulutamist. Alguses kandis ta juhuslikku laadi ja oli pääasjalikult kirjaoskamatusse likwideerimise pääle sihitud, kuid wiimasel ajal on ta täiesti plaanikindel, rahvuslik ja kindralstaabi „Kultuur-selgitamistöö walitsuse“ poolt juhitud. See keskasutus on wälja annud rea juhendeid, broshüüre ja toimetab oma ideede ja mõtete propageerimiseks kaht ajakirja. Wäeosades tegutsewad erilise ettevalmistusega instrktorid-ohwitsersed, allohwitsersed ja ka seltskonna tegelased, eriti waimulikud. Instrktorid-ohwitsersed ja allohwitsersed walmistatakse ette seks kummagile eraldi korraldatud pädagogiliste ja selgitamistöö kursustega. Töökohaks on pääasjalikult sõdurite klubid. Sõdurite huwilele on igasuguste —nagu üldharidusliste, põllumajandusliste, mitmesuguse käsitöö jne. — kursuste korraldamisega wastu tulnud.

Peab tähendama, et Poola kultuur-selgitamistöö walitseb plaanikindlus ja süsteem, mis kahtlemata suurt mõju Poola sõjawäe wäärtuse tõstmise pääle on awaldanud.

Nõukogude Wenemaal alati kultuur-selgitamistööd weel warem, nimelt enamlise walitsuse maksma hakkamisega.

Samuti kui Poolas, kandis ta säälgi alguses juhuslist iseloomu, kuid nüüd on ta täiesti plaanikindel ja õpekawas igapäewase poliitilise tunni näol omale koha wõitnud. Kultuur-selgitamistööst Poola sõjawäes läheb ta lahku ainult oma lähemalt ülesandelt: Poola kultuur-selgitamistöö ülesandeks on kodanikust teadlikku ja isamaad armastawat sõdurit kaswatada, Nõukogude Wenes — kommunisti. Lõpushiks on aga mõlemal tubli, oma idee eest wäärselt wälja astuda wõiwa sõduri kaswatamine.

Ka meie ei ole kultuur-selgitamistööst mööda pääsenud. Nii nähti noorte sõdurite õpetamise tunnikawa üldteadmiste seas juba 1921 a. ette, et kompanii ülem peab noortele sõduritele mõne tunni isamaa kaitsmise mõtte, sõjawäelase ülesande, lühikesse kodumaa ajaloo, riikliku korralduse ja wäeosa ja üksikute sõdurite wägitegude selgitamiseks pühendama. Selles üldteadmiste osas oli pääle selle weel 11 üksikainet, tundide arw kõige pääle kokku kõigest 29. Peab tähendama, et juba ajapuuduse pärast siin wähe suudeti teha — materjaalist, õpetamismetoodide puudumisest ja wilumatusest rääkimata. Ajajooksul on püütud nende tundide arwu suurendada, on mõnelpool isegi päewaküsimuste selgitamise tunnid (1 diw.) õpekawasse wõetud. Et sõdurid õhtuti laiali ei walguks ja seega igasugustele soowimata mõjudele ei alistuks, edendati pääle selle sporti, korraldati kinoetendusi, erialade ja üldhariduslisi loenguid nii garnisoni „Sõdurite kodus“ kui ka wäljaspool, muretseti hinnata pääsetähti teatrietendustele jne. Kuid see sündis kõik juhuslikult, igas wäeosas omaette ja täitsa plaanita; loomulik siis ka, et nähtawaid tagajärgi ei saawutatud. Minewa aasta märtsis annab 11 diwiisi ülem meelelahutuse tegewuse ühtlustamiseks oma wäeosadele ringkirja, kus ohwitsere elawamale tegutsemisele kutsutakse. Kuid ka siin ei löö meelelahutustöö ringkirjas ettenähtud piirides läbi, olgugi et paremust teiste wäeosadega oli märgata, nimelt — loenguist läbistub soowitaw tendents, referentideks on kutsutud tuntud seltskonnategelasi jne.

Nagu sellest lühikesest meie meelelahutustöö (millist nime ta seni kandis) kokkuwõttest näha, kirjutab elu edaspidise sammu kultuur-selgitamistöö õigesse roopasse juhtimise alal ise ette, s. o. meie

peame neid tunge, mis wäeosades kodaniku tubliks sõduriks kasvatamise alal intuiitiivselt omale aastaid eluõigust on otsinud, süstemaatiliselt kindla plaani järele ja meile soovitawas suunas arendama hakkama. Seda arwestades moodustati Kindralstaabi VI osakonnas jaoskond. Tema ülesandeks on kõike ülaltoodud senist tööd ühtlustada, ta plaanikindlaks muuta, wastawate tegelaste (instruktorid-sõjawäelased ja seltskonna tegelased) saamise eest hoolitseda, nõuetawat kirjandust muretseda ja wälja anda. Ja see on kõik selleks, et suudaksime kaswatada noorest teenistusse tulnud kodanikut waimliselt wäljaarenenud teadlikku sõdurit-kodanikku, kes oma paremakspidamise tunde tõukel on igal ajal walmis isamaa julgeoleku eest wälja astuma. Sel töö on ainult siis tagajärgi, kui ta on süstemaatiline, keskkohalt rahwa iseloomu omadustele, omapärasusele ja hariduslisele seisukorrale wastawalt ja huwitawalt juhitud, kuid siiski suure algatuswõimega kohapääl, et säälseid iseäraldusi otstarbekohaselt wõidaks ära kasutada. Ülaltoodule põhjenedes töötati organisatsiooni kawa wälja. Selle maksmahakkamine on päewade küsimus. Kuid et kultuur-selgitamistö on wastawate instruktor-kursuste korraldamisega, erikirjanduse wäljaandmisega jne. eelarwega seotud, wõib seda täiel määral ainult tulewal, s. o. 1925 a., läbi wiia.

Arwesse wõttes, et seda tööd saab (lühikesajalise teenistuse tõttu) teha pääasjalikult ainult sõduri wabal ajal, peab ta enam sõdurile enesealgatuse kui õpetuse iseloomu kandma. Kultuur-selgitamistö komisjon peab nägematult niisuguse eluwärske ja kaasakiskuwa õhkkonna looma, et sõdur komisjonile soowitud suunas ise tegutsema hakkab. Kindralstaabi VI osakond oma sihi saawutamisel loeb kaitsewäelaste järgmiste hinge ja waimu omaduste mõjutamise tarwilikuks: 1) süwendada isamaalsuse tunnet, 2) wõimaldada üldhariduse ja erihariduse laiendamist, 3) tõsta kõlblust, 4) arendada tegu- ja otsustamiswõimet ja erksust ja 5) ergutada neid wabatahtlikele kehalistele harjutustele. Seda teostada mõtleb ta järgmiselt. Igas kompaniis ja sellele wastawas üksuses seatakse sisse lugemistuba. See on ruum kompanii asukoha kõrwal ehk — hädakorral — nurk üldises eluruumis, mille mõnusaks tegemiseks terve käsklew koosseis oma oskusega ja parema tahtmisega appi peab tulema. See peab kujunema kompanii sõdurite waimliste huwide keskkohaks,

nende armsamaks wabaaja möödasaatmise paigaks. On see sündinud, kuulatab kultuur-selgitamistö tegija (organisatsioon ette nähtud) ja kompanii ülema teraw kõrw kompanii sõdurites olewaid huwisid ja moodustab neist siis — oma sihti silmas pidades — wastawad ringid. Neid wõib olla palju, nagu kirjandusline, kunsti, näite, ajaloo, muusika, spordi, kodumaa tundmise jne. ringid, keda tegutsemisele tuleb juhtida. Siin, ses loowas õhkkonnas, usutleb wana ja kindla waatega sõdur lihtsa jutelemisega noort igapäewase sõjamehe elu üle; siin ahwatlewad ses õhkkonnas siginewad sõjajutud suurtele tegudele; siin korraldatakse omal jõul omawahelisi küsimus-kostmise, kirjanduse, piduõhtuid, mille hääks kordaminekuks kõik ringid ju warakult ettewalmistusi teewad; siin astutakse esimesed sammud spordi alal, instseneeritakse sündmusi ajalooost, wabadussõjast, määrustikest jne., jne., kuni terve kompanii elawale tegutsemisele kaasa tõmmatud. Juhataja ülesanne siin on ideed parajal paigal lendu lasta ja selle umbkaudsed teostamise wõimalused ära näidata, üksikasjaline wäljatötamine aga (instseneerimine, kirjanduslised ettekanded jne.) sünnib ringes enestes, mille hää kordaminek usku enese wõimistesse ja häädmeelt tekitab. Kõik sünnib siin omal jõul ja omawahel, mis üheks elujõususe pandiks.

Loomulik, et keskasutus siin ühekordse abirahaga appi peab tulema. Ei wõi ju lubada, et lugemistoa kaunistamine kompanii ülema arwel sünniks, nagu see I diwiisis ja wist ka mujal seni oli. Ühele on see raske ja seepärast peab keskasutus alguse panema. See abiraha ei tarwitse suur olla (iga kompanii kohta umbes 3000 marka), waid ainult tegutsemise algamiseks ja sisseseadeks, kuna edaspidine elujõususe juba kompanii ülema ja k/s tegelaste hooleks jääb.

Edaspidine sõdurite ses suunas arendamine sünnib garnisoni „Sõdurite Kodus“, millised pea igalpool juba olemas. Nõuded siinse tegewuse kohta on suuremad. Garnisoni kultuur-selgitamistö komisjoni ülesanne on seda elujõuliseks, kultuur-selgitamistö waatepunktilt huwitawaks ja paljupakkuwaks kohaks teha. Siin korraldatakse — pääle ülaltoodu — plaanikindlaid, isamaalisi wäärtusi. käsitawaid loenguid, töötatakse wälja laiaulatuslisemad huwikäikude kawad, korraldatakse igasuguseid kursusi, kinoetendusi, spordiharjutusi, wõistlusi, piduõhtuid jne. See peab

garnisoni sõdurite waimliste huwide kesk-kohaks ja nende koduks muutuma.

Kui nüüd seda lühikestki wisandit jäl-gida, tuleb küsimus, kust wõtame tarwis-minewaid tegelasi, kust saame nõuetawat kirjandust, sest see töö nõuab ju erilisi pädagoogilisi teadmisi ja metoode, ja kust wõtab juba nii kui nii tööga koormatud ohwitser selle aja, mis kultuur-selgitamis-tööks ära kulub?

Need oleksid lahendamata küsimused siis, kui poleks meil seda panti, mis julgustab asuma tööle, s. o. meie ohwitserkonna armastust oma ala vastu. See armastus on wäljendunud saawutustes, mis kompanii ülemad oma sõdurite wabaaja kasulikult ja mõnusalt möödasaatmise hääks on teinud, ja selles hääs wahekorras, mis sääal walit-seb. Kui seni, kus sündis see töö süs-teemita ja ilma wastawa materjaalita, taga-järgi on saawutatud, wõime seda palju enam weel siis loota, kui teeme seda ühi-sel jõul ja kindla plaani järele. Ei olnud ju seni isamaalsuse tunde süwendami-

seks ei wastawat kirjandust, ei sõdurite huwi äratamiseks ja nende õpetamiseks wabal ajal tarwisminewaid metoode. Puu-dub ju weel seni üldine sõjaajalugu, mis sisaldaks meie wana aega ja kogu wabadussõja wõitlust. Samuti pole meil kohast ühiskonnateaduse õperaamatut. — Ühe sõnaga, meil puudub see isamaaliste wäärtuste kogu kokkuwõetult, mis sõjawäe kaswatamises nii tarwilik. Tulewal aastal lahendub palju neist küsimusist: wabadus-sõja ajaloo metoodika käsiraamatu ja rea wajalisemate broshüüride wäljaandmine on eelarwes ette nähtud, samuti ka k/s ins-truktorite kursuste korraldamine, kus pää õpeaineteks oleks isamaa wäärtuste selgi-tamine ja metoodika. Selle teostamisega astuksime juba tubli sammu edasi. Waja edasi astuda meil on, sest meie naabrid tegutsewad selles suunas mõnda aega ja järjekindlalt. Meie rahwa wäike arw ko-hustab meid kaswatama iga kodanikku isamaalikult mõtlema. Ja ainsamaks abinõuks selleks on hästi korraldatud kul-tuur-selgitamistöö.

O. J.

Noorsoo sõjawäeline ettevalmistus Prantsusmaal.

Pääle rahulepingu allakirjutamist Ver-sailles'is, kui kõikilmasõjast osawõtnud riigid oma sõjajõudude wähenemisele asusid, pööras Prantsusmaa kõik oma tähelepanu oma sõjajõudude kõwendamise ja suurenda-mise pääle.

Siin aga tulid ilmsiks raskused, millest mitte kerge polnud üle saada. Kõige-päält ei wõimaldanud iga aastaga wähe-new elanikkude arw igaaastast noorte kontigenti soowitawal kõrgusel hoida. Juba 1843 a. pääle konstateeriti Prantsusmaal sündiwuse wähenemist. Nii näiteks wä-henes 1876 a. kuni 1900 a. sündiwus 967.000 päält 860.000 pääle, 1900 a. kuni 1907 a. — 860.000 päält 747.000 pääle, mis wälja teeb aastast keskmiselt 120.000 hinge. 1919 a. oli 200.000 hinge wõrra rohkem surnud kui sündinud.

Samuti ei wastanud sõjawäe teenistus-se kutsutud ka terwisliselt ülesseatud nõue-tele. Nii tunnistati 1920 aastal teenistusse kutsutawatest 7000 meest arstlise komis-sjoni poolt sõjawäeteenistuseks kõlbmatuks.

Lõpuks nõudis riigi majandusline ja sotsiaalne seisukord sundusliku sõjawäe-teenistuse aja lühendamist, mis läbi loo-mulikult noorte wäljaõpetamine moodsa sõjawäe relwade mitmekesiduse tõttu tun-tawalt raskenes.

Kõigist neist raskustest ülesaamiseks, ning et rahwa jõu suuremat osa riigikaitse otstarbeks ära kasutada, otsis Prantsus-maa wäljapääsu teid. Ainukese pääsu-teena näis siin olewat noorsoo sõjawäeline ettevalmistus, milline mõte juhtiwates sõja-wäelistes ringkondades juba liikumas oli.

Mõni aeg enne ilmasõja lahtipuhkemist pandi noorsoo sõjawäelise ettevalmistuse organiseerimine ning selle järelewalwe kind-ralstaabi pääle. Ühes sellega töötati wälja ka wastaw seadus.

Selle seaduse põhimõtted oleksid järg-mised:

1. Sõjawäeteenistusse kutsutawatate ke-halisi ja waimlisi omadusi tuleb tõsta.
2. Juba warakult tuleb noorsoos ära-tada huwi ja armastust sõjawäe teenistuse

wastu ning teda kehaliselt ja sõjawäeliselt niiwõrd ette valmistada, et sunduslikku sõjawäeteenistuse aega ilma tuntuva kahjuta võimalik oleks lühendada.

3. Sõjakorral rutulist kaotuste täiendamist nii juhtide kui ka lihtsõdurite ridades võimaldada.

Käesolewas seaduses tehakse wahet kehalise kaswatuse (l'éducation physique) ja sõjawäelise ettevalmistuse (la préparation au service militaire) wahel.

Iga kodaniku (kas poiss- või tütarlaps) kehaline kaswatus algab tema kuuendast eluaastast.

See sünnib: a) kodus lastele, kes koduharidust saawad; b) koolides; c) seltsides ja ühingutes; d) üliõpilaste organisatsioonides ja e) eriteadlaste poolt juhitud kehalise kaswatuse kursustel.

Õpejõududena on rahwa ja keskkoolide õpetajad, kes wastawad kursused lõpetanud ja seega kehalise kaswatuse diplomii omandanud.

Kehaline kaswatus sünnib täpselt väljatöötatud õpekawade järgi, mille täitmise üle järelwalwe koolides on pandud haridusministeeriumi pääle. Kehalise kaswatuse erikursustel, seltsides ja ühingutes sünnib õpetus sõjaministeeriumi poolt väljatöötatud õpekawade järgi.

Üldõpeplaanide väljatöötamiseks ning statistiliste andmete ja informatsiooni kogumiseks siseriigi ja välisriikide noorsoo sõjawäelise ettevalmistuse kohta, moodustati „kehalise kaswatuse kõrgem nõukogu“.

Et igal ajal selget ja täpselt pilti saada kehalise kaswatuse tagajärgedest, warustatakse iga laps kontrollraamatuga, kuhu sisse kantakse kõik andmed lapse füüsiliste võimete kohta, palju tunde kehalisest kaswatusest osa wõetud, wastawate eksamite tagajärjed jne. Ülalnimetud kontrollraama-

tud on iga kodanik kohustud alal hoidma ja sõjawäeteenistusse kutsumise puhul wastuwõtte komisjonile esitama. Sõjawäes peetakse kontrollraamat edasi ning antakse sõduri tagawarawäkke laskmisel temale jällegi kaasa.

Sõjawäeline ettevalmistus on kehalise kaswatuse wahendite jätkamine. Sõjawäeline ettevalmistus algab iga kodaniku 16 eluaastast ja kestab kuni tema sundusliku sõjawäeteenistuse alguseni. Tema eesmärk on noortemeestesse istutada huwi sõjawäeteenistuse, sõduri elu ja sõjawäeliste üldkõnemuste lahendamise wastu, noorimehi kehaliselt ja waimliselt sõjawäeteenistuse wastu ette valmistades.

Sõjawäeline ettevalmistus sünnib kolmes grupis.

Esimeses grupis peawad nooredmehed niipalju sõjawäelisi teadmisi omandama, et võimalik oleks neid lühikese aja jooksul häädeks reameesteks välja õpetada. See ettevalmistus sünnib samades koolides, seltsides ja kursustel, kus neile kehalistki kaswatust antakse.

Teises grupis peawad nooredmehed sõjawäeliselt niiwõrd saama ette valmistud, et neid tarbekorral võimalik oleks allohwitseriks ülendada. Käesolew grupp teeb õppusi sõjawäelistes wõimlemise ja laskeaalides sõjaministeeriumi poolt väljatöötatud õpekawade järgi. Õpetajateks on sõjawäelased ja ka eraisikud-eriteadlased.

Kolmandas grupis täiendatakse sõjawäelisi teadmisi niiwõrd, et õpilased wõiwad saada ohwitserideks ülendud. Kolmas grupp tegutseb kõrgemate õpeasutuste ja sõjaministeeriumi poolt väljawalitud seltside ja ühingute juures.

Militär-wissenschaftliche Mitteilungen järele
R. Tck.

Nõukogude Wene punawäe juhtide koosseis.

Praegune punawäe juhtide koosseis on õige mitmekesine, sest juhtide hulka kuuluvad mitmesuguse sõjatehnilise ja üldharidusliku tasapinnaga ja poliitilise meelsusega isikud.

Punawäe juhtide koosseisu kujundawad käesolewal ajal järgmised juhtide kategooriad: 1) endised rahu- ja sõjaaegsed ohwitserid; 2) endised sõjawäe ametnikud ja alamwäelased — reamehed ja allohwitserid; 3) punased juhid, kes nõukogude sõjaõpeasutused lõpetanud; 4) enne oktoobri rewolutsiooni sõjawäes üldse mitte teeninud isikud; 5) endised sõjapoliitilised tegelased (sõja kommissarid, poliitilised juhid jne.).

Õige suur protsent juhtidest kujutab enesest täitsa juhuslikku elementi, kes üksnes rewolutsiooniliste sündmuste tõttu juhtide kohtadele pääsenud.

Juhtide, endiste ohwitseride, hulka kuuluvad kas igasugu awantüristid, või jälle kes häda sunnil teeniwad ehk kommunistlikku leeri üle läinud.

Kindlama ja nõukogude walitsusele ustawama elemendi moodustawad n. n. punased juhid, kes sõjapoliitilise ettevalmistuse nõukogude sõjaõpeasutustes saanud.

Ametite järele jagunewad punawäe juhid: 1) alamad juhid: jaoülemad, rühmaülemate abid

ja neile wastawad juhid eriwäeliikides; 2) keskmised juhid: alates rühmaülemast kuni kompanii ülemani (ühes arwatud) ehk wastawad ülemad eriwäeliikides; 3) wanemad juhid: alates pataljoni ülemani kuni rügemendi ülemani (ühesarwatud) ehk wastawad ülemad eriwäeliikides; 4) kõrgemad juhid: alates brigaadi ülemani ja kõrgemad.

Pääle juhtide on punawäes olemas weel n. n. administratiiv-majanduse ja poliitiliste tegelaste koosseisud, mis jagunewad samuti keskmisse, wanemasse ja kõrgemasse koosseisu.

Auastmeid punawäes pole, kuid juhid erinewad üksteisest wäeliigi ja ametimärkide poolest. Que punawäe wormi järele on juhtide ametimärkideks endiste rombide asemel kolmnurgad (alamatel juhtidel), kwadraadid (keskmistel ja wanematel juhtidel) ja wiienurgalised tähekesed (kõrgematel juhtidel). Ametimärke kantakse frentshi, särgi ehk sineli kraelappidel.

Wäeliikide poolest erinewad juhid üksteisest kraelappide wärwi (jalgwäelastel kirsipunane, ratsawäelastel sinine ja kahurwäelastel ja tehnilistel wägedel must) ja wäeliikide märkide kaudu kraelappidel.

Punawäe juhtide sõjateadusline ja üldharidusline tasapind on praegu ajakirjanduse walgustusel weel õige madal. Ka nende poliitiline ettevalmistus pole kuigi kõrge.

Statistilistel andmetel oli keskmiste juhtide koosseis läinud aasta oktoobris järgmine: endiseid ohwitsere — 30%; punaseid juhte, kes lõpetanud sõjakoolide kordamiskursused, kuni 20%; endiseid allohwitsere, kes kodusõjas juhtideks ühendatud, — 40% ja endiseid sõjawäeametnikke ja muid isikuid 10%.

Ajakirjanduse teatel ei walitsewat juhtide seas üksmeel. Harilikuks nähtuseks olewat omawahelised hõõrumised. Juhtide koosseis jagunewat üldse 2 suuremasse gruppi — wanadeks ja uuteks juhtideks.

Wanad juhid olewat ka ameti poolest enamasti kõrgemad juhid, kuna uued juhid täidawad harilikult alamaid ametikohustusi.

Mõlema nimetatud grupi wahel walitsewat teraw antagonism, mille tagajärjel isegi traagilisi juhtumisi ette tulewat, nagu näiteks punase juhi Suhanowi enesetapmine.

Et ülaltähendatud juhtide wahelist antagonismi ära kaotada, awaldatakse wiimasel ajal punawäe kõrgema juhatusel poolt püüet igasuguste abinõudega juhtide koosseisu ühtlustada, wäheusalduswäärilist elementi säält wälja heites. Eestkätt wabastatakse teenistusest hulk endiseid ohwitsere, kes nõukogude walitsusele mitte küllalt ustadaw, sõjatehniliselt wähe kasulikud ehk liig wanad. Teenistusse jäetakse ainult niisugused ohwitsersed, kes nõukogude walitsusele täitsa lojaalsed ja sõjatehniliselt ja teadusliselt kasulikud. Ühes sellega püütakse ka järjekindlalt tõsta ja kindlustada noorte punaste juhtide teenistuslist seisukorda, võimaldades neile põhjalikumast süwenemist sõjandusse ja kiiremat edasijõudmist. Seks on liidu sõjarewolutsioonilise nõukogu — „rewwoensoweti“ — poolt juba mitmed käskkirjad awaldatud.

Käskkirjaga Nr. 237 s. a. kirjutati „rewwoensoweti“ poolt muu seas ette:

Kõik normaal-sõjakooli (3—4 aastase õpekursusega) kaswandikud ehk n. n. „punased kurssandid“ nimetada pääle kooli läbitegemise „punasteks juhtideks“ ja määrata wäeosades rühma wõi wastawate ülemate kohtadele (wäeliikide järele). Need punased juhid, kes enne kooli astumist üldse punawäes pole teeninud, ehk teeninud, kuid

mitte alamate juhtide kohtadel, määrata wäeosadesse — esimesed 3 kuuks ja teised 1 kuuks jaoülemale kohale wäiksemate üksuste juhtimisega omanemiseks. Need juhid, kes enne sõjakooli astumist alamate juhtide kohtadel teeninud, selle määruse alla ei kuulu. Jaoülemale kohtadel teenides, saawad nimetatud juhid palka rühma ülemale koha järgi ja perekonna abiraha üldisel alusel. Jaoülemate kohtadele määratud juhid on kohustatud kasarmutes elama.

Pääle määratud aja ärateenimise jaoülemate kohtadel nimetada punased juhid otsekohele ametikohale, kusjuures wanus rühma ülemale kohal loetakse ühesugune teiste sõjakoolide lõpetajatega. Nõukogude sõjaõpeasutuste pääwalitsusel kästi edaspidi normaal-sõjakoolidest wälja lasta juhte keskmiste juhtide kohtadele.

Selle käskkirjaga muudeti endised wäljateenimise tingimused alamate juhtide kohtadel tuntawalt punaste juhtide kasuks.

Juhte, kes normaal-sõjakoolid lõpetanud, loetakse täisõiguslisteks rahuaegseteks k a a d r i j u h t i d e k s.

Punaste juhtide autoriteedi tõstmiseks sõjatehnilisel ja poliitilisel alal võimaldakse neile õige laialdaselt oma teadmisi igasugu sõjaõpeasutustes täiendada, nagu kordamiskursustel, mitmesugustel erikursustel, kõrgemate juhtide koolides wäeliikide järele, akadeemiates ja kõrgemate juhtide sõjakadeemilistel kursustel. Punastele juhtidele, kes on lõpetanud lühikeseajalised 1—1½ aastase õpekestwusega juhtide kursused, võimaldakse soodsatel tingimustel normaalsõjakoolide õpekursust läbi teha ja seega kaadrijuhtide õigusi omandada.

Pääle selle korraldatakse süstemaatilisi juhtide eriõppusi wäeosade juures ja toetakse punawäe ülemjuhatusel poolt igapidi punaste juhtide aktiivset osawõtmist sõjateaduslikkude seltside ja ringide tegevusest.

Juhtide ettevalmistust sõjakoolides püüab nõukogude sõjawäeline keskwalitsus nüüd võimalikult põhjalikumalt teostada, pannes päärohku häide juhtide-instruktorite ettevalmistamise pääle. Iseäranis tähtsaks loetakse eeskujulikkude juhtide-instruktorite ettevalmistust territoriaal ehk miilitsa süsteemi edukaks elluwimiseks. Juhtide ettevalmistust püütakse teostada praktilisel teel, loobudes kaswandikke koormamast puhtteoreetiliste töedega.

Kindlustades punaste juhtide teenistuslist seisukorda ja tõstes igapidi nende autoriteeti, arwatakse ühtlasi võimalikuks samal teel ka punase juhi ja poliitilise tegelase kohuste täitmist järkjärgult ühes isikus ühendada. Kõrgematele kohtadele olewat wiimasel ajal otsustatud määrata pääasjalikult juhte-kommuniste, võimaldades ühtlasi staabiteenistuse alal kiiremat edasiliikumist neile punastele juhtidele, kes nõukogude sõjakadeemia lõpetanud.

Ühenduses ülaltöodud kawatsustega juhtide seisukorra soodustamise ja ühtlustamise alal on alustatud ka juhtide koosseisu kawakindlat noorendamist.

Üldse võib konstateerida, et punawäe ülemjuhatus intensiivsel püüab luua tehniliselt hästi ettevalmistud, poliitiliselt üksmeelset ja nõukogude walitsusele ustadaw noorte punaste juhtide koosseisu, kes mitte ainult sõjatehniliselt waid ka poliitiliselt wõiks punawäe ettevalmistust juhatada.

Aineliselt on punased juhid, iseäranis alamatel kohtadel teeninud juhid alates kompanii ülematest ja allapoole, õige raskes seisukorras. Arwesse wõttes nõukogude liidu üldist elukallidust,

on juhtide palgaolud äärmiselt viletsad. Nii näiteks saavad praegu isegi rügemendi ülemad kuus umbes 8—9 tšerwontsi ehk 80—90 kuldrubla, wõi umbes 16—18 000 Emrk. palka. Kui arwesse wõtta asjaolu, et kõigi tarbeainete hinnad Nõukogude Wenes umbes 2—3 korda kallimad kui meil, siis wõrdneks tähendud palk meie oludes ainult 5—6.000 Emrk. Alamatel kohtadel teeniwatel juhtidel on palgad rügemendi ülemate palkadest märksa vähemad.

Nagu nõukogu ajakirjandusest näha, tehakse juhtide palkadest iga kuu harilikult hulk mitmesugusi mahaarwamisi, näiteks: rahwuswahelise rewolutsionääride abiandmise seltsi — „mopri“, teatud laste kaswatusmajade, millel „chefiks“ — toetajaks wäeosad ehk asutused on, õhualaewastiku ja sõjakeemia sõprade — n. n. „O. D. W. F'i“ ja „Dobrohimi“ hääks, kultuurilisteks otstarweteks jne. Palkasid maksetakse õige korraltult, wälja arwatud ainult mõned üksikud wäeosad ja asutused, kus palkasid enam-wähem korralikult maksetakse. Tihtilugu maksetakse palk wälja osaliselt poole kuu eest, lükates teise poolekuu palga wäljamaksmist teadmata aja pääle edasi. On juhtumisi

olnud, kus mõnele wäeosale aprillikuu palka alles juunikuul wälja makseti, kuna mõnes diwiisis üksikutele juhtidele isegi detsembri- ja jaanuarikuu palkasid seni pole wälja maksetud. Sõjakirjasaatjate töendusel pidawat korratud palkade maksimised kõige halwemalt mõjuma punaste juhtide meeoleolu, teenistuskohustuste täitmise ja wahekorra pääle punawäelastega.

Juhtidele wäljaantawad toiduratsioonid on õige kehwad, wõimaldades alamatele juhtidele ainult poolnäljast elu. Samuti kehwad on enamasti ka riietewarustuse tingimused.

Territoriaal wägede moodustamise nõupidamisel märtsiks s. a. arutati punawäe osade ja asutuste esitajate poolt muu seas ka punaste juhtide wiletsa ainelise seisukorra parandamise võimalusi, otsustades punawäe ülemjuhatuses tähelepanu pöörata eestkätt keskmiste ja alamate juhtide palkade kõrgendamise wajadusele. Seda küsimust on ka mitmekordselt nõukogude liidu sõjarewolutsioonilise nõukogu istangutel arutatud, kuid kriitilise rahalise seisukorra tõttu pole seni sel alal weel mingid tegelikke samme tehtud — M.

Ametlikud teated.

Informatsiooni kursuste lõpetamise puhul 16. juunil s. a. loetakse alaliswäe ohwitserideks: kolonel-leitnant Jakob Wende, kolonel-leitnant Otto Sternbek, major August Steinberg, major Georg Kirschbaum.

Määratakse teenistusse: Reserw - kapten Werhoustinski — Kindralstaapi, arwates 20. juunist s. a. Sõjawäe ametnikuna Sõjawäe warustuswalitsuses teeniw kapten Woldemar Brinkmann — ohwitserina sinnasamasse, arwates 15. märtsist s. a.

Wiiakse üle teenistusse: Kapten Arnold Martinson II diwiisi staabist — Tartu maakonna rahwawäe- ja kaitseliitu, arwates 16. juunist s. a.

Arwatakse reserwi: Sõjaagene ametnik Eduard Kull 1. soomusrongide rügemendist, arwa-

tes 21. juunist s. a. Registreerimisele ilmunud lipnik Jaan Tammisleht, arwates 27. juunist s. a. Registreerimisele ilmunud lipnik Richard Takking, arwates 27. juunist s. a. Leitnant Mihkel Saar 6. jalgwäe rügemendist, arwates 12. juunist s. a. Noorem-leitnant Rudolf Kehkla 6. jalgwäe rügemendist, arwates 21. juunist s. a. Noorem-leitnant Adolf Straus Pioneerpatalljonist, arwates 1. juunist s. a. Sõjawäe ametnik August Moks Tartu maakonna rahwawäe- ja kaitseliidust, arwates 16. juunist s. a. Registreerimisele ilmunud arst Mihkel-Ernst Kull, arwates 20. maist s. a.

Kustutakse ohwitseride nimekirjast: Noorem-leitnant Mihail Kasmin reserwist, kes Sõjawäe Ringkonnakohtu otsusel 1. aprillist s. a. kõigi õiguste kaotusega neljaks aastaks sunnitööle mõistatud.

Wäljamaa sõjawäed.

Tsheho-Slovakkia.

Sõjawäe lendurite kinnitamine surma ja wigastuste wastu. Tsheho-Slovakkia ministrite nõukogu tegi ülesandeks kaitseministeeriumile, lendurid ja nende perekonnad surma ehk wigastuse wastu kinnitada. Ministrite nõukogu poolt määrati, et iga surmasaanud lenduri perekond saab 20.000 krooni, naisemehest lendurite pärijad saavad 40.000 krooni ja iga lapse kohta, kes järele jäänud, weel 10.000 krooni. Lendurid, kes aparadi kukkumisel saadud wigastustel töewõimetuteks tunnistatud, saavad: poissmehed 50.000 ja naisemehed 85.000 krooni. See seadus on maksew ka nende kohta, kes enne tema ilmumist surma ehk wigastada saanud. K. U.

Poola.

Surma saanud sõjawäe lendurite arw Poolas 1923 ja 1924 a. jooksul.

Poola lehe „Kurjer Poranny“ teatel said 1923 a. jooksul surma õnnetute juhuste läbi 30 sõjawäe lendurit, nendest 5 Poolas Plage ja Laskiewicz'i wabrikus walmistatud apparatidel. 1924 a. 1. juunini on surma saanud 5 lendurit, neist 2 kodumaal walmistatud apparatidel ja 3 wäljamaal walmistatui.

Sõjawäelise tööstuse reorganiseerimine. Wiimasel ajal on Poola sõjaministeeriumis mitu nõupidamist olnud, kuidas sõjawäe tööstust reorganiseerida, nii et ta riigi eelarwele rõhuw ei oleks.

On otsustatud otse sõjaministeeriumile alluwat ja väljaspool asuwat tööstust ühtlustada. Selle üle läbirääkimiseks kutsutakse järgmisele koosolekule seimi liikmed ja tööstuse esitajad. Sel koosolekul kawatseb sõjaministeerium moodustada mitu all-komisjoni, kes üksikute tööstusharude kohta oma otsused annavad.

Läinud nädalal sõitis Poola sõjaminister ühes kindralstaabi ja sõjawäe administratiivse ülemaga sõjawäelist tööstust üle vaatama.

Inglismaa.

Uued ristlejad. Hiljuti mitmesse laewaterahesesse ehitada antud 5 uut 10 000 tonnulist ristlejat nimetatakse Inglise krahvkondade järele „Kent“, „Suffolk“, „Cornwall“, „Cumberland“ ja „Berwick“.

Inglise destroyerite arw. Mereministeeriumi parlamentlise sekretäri teadete järele oli Inglismaal 4. juunil 1924 a. 197 destroyerit. Destroyerid on 12 aastat teenistuse kõlbulikud, kusjuures ühe sõjaaegse aasta rahuaegse 2 aasta teenistusega võrdsesks võib lugeda. Samal ajal on Ühisriikides 279 destroyerit, Jaapanis 74. Eeldades, et sõjalaewade ehitusprogrammid, mis ainult

käesolewa ajani projekteerimisel ja kinnitatud on, teostatakse, kujuneks nimetatud riikides destroyerite tugewus 1929 a. 1. aprilliks järgmiselt: Briti impeeriumis 119, Ühisriikides 262 ja Jaapanis 82.

J. A—n.

Prantsusmaa.

Sõjawäelise ettevalmistuse katsed. Prantsuse sõjaministri käsul korraldakse 15. juulist kuni 25. septembrini s. a. 1924 a. teise poole kokkukutse jaoks katsed sõjawäelise algettevalmistamise diplomaati omandamiseks. Katsete kawas seisawad:

1. 25 klm. käimine tasasel maastikul teed mööda 5 tunni jooksul.

2. Laskekatsed lahingpüssist 200 m. pääle ehk õppekarabiinist 10 m. pääle.

3. Kehalise ettevalmistuse proovimine: kõrgushüpe hooga; 100 m. jooks; 1500 m. jooks (6 m. 30 s.); kõit mööda ronimine; esiteks ühe, siis teise käega 7 kgr. 250 gr. raskuse heitmine.

4. Teoreetilised katsed, millest üks moraalse ettevalmistuse ja terwishoiu ning kolm sõjalise ettevalmistuse kohta.

Kroonika.

Wäeosa ülemate informatsiooni kursused.

16. juunil lõppesid wäeosa ülemate informatsiooni kursused. Kursustest wõtsid osa 12 ohwiteri, nimelt: koloneliid — A. Seiman, E. Kubbo, A. Pulk; kolonel-leitnandid — K. Tallo, J. Wende, W. W. Riiberger, H. Paawijaan, O. Sternbek, P. Oinas; majorid — A. Steinberg, G. Kirschbaum, G. Leets.

Kursuse lõpetajad komandeeriti 1. juuliks tagasi oma wäeosadesse.

Wäljamaa sõjalaewade külaskäigud Eesti sadamais.

5. juuli hommikul jõuawad Tallinna sadamasse Saksa ristleja „Thetis“ ja awiso „M. 133“ kontr-admirali Oldekopi juhatusel. Nad jääwad siia kuni

11. juulini. Tallinnast lähewad laewad Pärnu, kuhu nad jääwad 15. juulini.

„Thetis“ on ehitatud 1900. aastal, pikkus 100 m. Meeskond koosneb 11 ohwiterist ja 220 madrustest.

— Rootsi sõjalaewastik jõuab Tallinna samuti 5. juulil ning jääb siia 9. juulini. Tulewad soomuslaewad „Gustaw V“, „Drottning“ ja „Victoria“ ning 4 teist Rootsi sõjalaewa. Teine laewastiku diwisjon sõidab Kuresaare, kus 4.—8. juulini peatab. Rootsi weeluste paatide ja miinipaatide salk külastab Ruhnu saart 3. juuli paiku.

— Itaalia sõjalaew „Carlo Mirabello“ tuleb 14. juulil Tallinnat külastama. „Carlo Mirabello“ on ehitatud Genuas, lasti wette 1915. a. lõpul.

— Ameerika sõjalaewu, kes praegu õperisil wiibiwad, oodetakse Tallinna sadamasse 20. juulil.

1924 a. kaitsewäe spordinädala üld-, waba- ja püssiharjutuste kawa.

1. Wabaharjutus.

I)	1. Sammseis wasaku jalaga wasakule ja käed tõukeks kõwerdada (kõünarnukid alla, rusikad õla kõrwal ja sõrmed ettepoole).	4. Püsiwus.
	2. Käte sirutus üles, peod sissepoole pööratud.	III) 1. Käed küljepääle.
	3. ja 4. püsiwus.	
II)	1. Keha paenutus ette, sõrmed puudutawad maad.	2. Wasak käsi kõwerdada selja pääle, wasak põlw kõwerdada ja keha paenutus wasakule, parem käsi jääb püstseisu üles.
	2. Püsiwus.	3. ja 4. Püsiwus.
	3. Keha sirutus, käed üles.	IV) 1. Keha sirutus pöördega paremale poole, põlwitus wasakule põlwele ja käed küljepääle.
		2. Wasak jalg juure ja käed alla (algseis).
		3. ja 4. Püsiwus.

II. Wabaharjutus.

- I) 1. Isteseis, käed toetawad maha (käed põlwele wahel).
2. Jalad taha sirutada (toesse lamades sirgetel kätel).
3. ja 4. Püsiwus.
- II) 1. Käed kõwerdada (tugi lamades kõwerdatud kätel).
2. Püsiwus.
3. Käed sirutada.
4. Püsiwus.
- III) 1. Wasak jalg kõwerdada käte wahele.
2. Käed küljepääle tõsta, peod alla.
3. ja 4. Püsiwus.
- IV) 1. Wasak põlv sirutada, parem jalg wasaku jala juure pöördega paremale poole, wasak käsi teeb ringi alt läbi, käed eest ülesse.
2. Käed eest alla (algseis).
3. ja 4. Püsiwus.

I. Püssiharjutus.

- I) 1. Sammseis wasaku jalaga wasakule, püss püstseisu parema öla juure (parem käsi sirgelt üles, wasak käsi rinna ees kõwerdada).

2., 3. ja 4. Püsiwus.

- II) 1. Pöördega paremale poole põlwituse wasakule põlwele, püss wasaku öla juure langseisu ette, wasak käsi on wasakus kaenlaaugus, parem käsi ette wasakule sirutatud.
2., 3. ja 4. Püsiwus.
- III) 1. Wäljaaste wasaku jalaga wasakule, püss langseisu üles.
2., 3. ja 4. Püsiwus.
- IV) 1. Wasak jalg juure, püss eest alla (algseis).
2., 3. ja 4. Püsiwus.

II. Püssiharjutus.

- I) 1. Keha paenutus ette, püss langseisu alla.
2., 3. ja 4. Püsiwus.
- II) 1. Keha sirutus pöördega paremale, sammseis wasaku jalaga, wasakule püss püstseisu ette, parem käsi ülewal.
2., 3. ja 4. Püsiwus.
- III) 1. Wasak jalg parema jala juure istseisu, püss langseisu ette.
2., 3. ja 4. Püsiwus.
- IV) 1. Püssi tõus, püss alla (algseis).
2., 3. ja 4. Püsiwus.

Sport. Loengud. Piduõhtud.

Tallinna garnisoni „Sõdurite Kodu“:

Laupäewal, 5. juulil kell 21—1.30. Sõdurite Kodu poolt korraldataw kontsert ja tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Laupäewal, 12. juulil kell 21—1.30. Sõdurite Kodu poolt korraldataw kontsert ja tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Laupäewal, 19. juulil kell 21—1.30. Sõdurite Kodu poolt korraldataw kontsert ja tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

Laupäewal, 26. juulil kell 21—1.30. Sõdurite Kodu poolt korraldataw kontsert ja tantsuõhtu sõjawäe orkestri saatel.

— Ilmusid trükist —

Sportlala paremate tagajärgede (rekordide) registreerimise kaardid.

Saada „Sõduri“ toimetusest

— Tallinn, Pagari tän. № 1. —

„Sõduri“ talitus toimetab wäljamaa sõjaasjanduslise

kirjanduse ja raamatute tellimist
nominaal hinnaga.

Talituse adress: Tallinn, Pagari t. № 1.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Agu №№ 25, 26. Kirjanduse, kunsti ja kultuuri ajakiri.

Riisarsarg № 6. Läti sõjaasjandusline ja kirjandusline kuukiri. Läti kaitseliidu wäljaanne.

Odamees № 6. Juuni 1924.

Eesti Majandus № 24. Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri.

Eesti Politseileht № 24. Administratiiv-õigusline aegkiri.

Saper i inzynier woiskowy № 6. Poola inseneriwäe kuukiri.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg.

Wäljaandja: Kindralstaap.

„Sõduri“

järgmised aastakäigud on weel saadawal

1-ne aastakäik (1919 a.) 39 numbrit (puudub № 1), hind 150 mk.

2-ne aastakäik (1920 a.) 52 numbrit, hind 200 mk.

4-jas „ (1922 a.) 23 numbrit (puudub № 1) ühes lisadega (12 numbrit), hind 300 mk.

5-es aastakäik (1923 a.) 24 numbrit ühes lisadega (12 numbrit), hind 300 mk.

Kolmandast aastakäigust on saadawal mõned üksikud numbrid.

Tellida wõib, postiga ehk suusõnal, „Sõduri“ talitusest, Tallinn, Pagari tän. 1, tuba 17. Telefon № 163 (Sw. keskj.).

